

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

26.02.2004 N 51

Про затвердження Положення про моніторинг ґрунтів
на землях сільськогосподарського призначення

З метою реалізації Законів України "Про охорону земель",
"Про державний контроль за використанням та охороною
земель" та на виконання постанови Кабінету Міністрів
України від 26 грудня 2003 року N 2041 "Про
внесення змін до Положення про моніторинг земель" Н А К А З У Ю:

1. Затвердити Положення про моніторинг ґрунтів на землях
сільськогосподарського призначення, що додається.

2. Департаменту ринків продукції рослинництва та розвитку
насінництва (Лаврик О.М.):

2.1. Забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію
до Міністерства юстиції України.

2.2. Довести положення цього наказу до відома Міністерства
охорони навколишнього природного середовища України, Державного
комітету України по земельних ресурсах та Української академії
аграрних наук.

3. Контроль за виконанням наказу покласти на першого
заступника Міністра Мельника С.І.

Міністр

В.А.Слаута

ПОГОДЖЕНО:

Державний комітет України
по земельних ресурсах
В.о. Голови

М.Ю.Гарбуз

Міністерство охорони навколишнього
природного середовища
Міністр

С.В.Поляков

Державний комітет України
по водному господарству
Голова

В.А.Сташук

Українська академія аграрних наук
В.о. президента

В.П.Ситник

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства аграрної
політики України
26.02.2004 N 51

ПОЛОЖЕННЯ
про моніторинг ґрунтів на землях
сільськогосподарського призначення

1. Загальні положення

1.1. Це Положення розроблене з метою реалізації положень
Земельного кодексу України, Законів України "Про
охорону земель" і "Про державний контроль за
використанням та охороною земель", з урахуванням вимог
постанов Кабінету Міністрів України від 30 березня 1998 року N 391
"Про затвердження Положення про державну систему
моніторингу довкілля", від 20 серпня 1993 року N 661
"Про затвердження Положення про моніторинг земель", а також на
виконання постанови Кабінету Міністрів України від 26 грудня
2003 року N 2041 "Про внесення змін до Положення
про моніторинг земель".

1.2. Система моніторингу ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення є складовою частиною державної системи моніторингу довкілля і являє собою систему спостережень, збирання, оброблення, передавання, збереження та аналізу інформації про зміни показників якісного стану ґрунтів, їх родючості, розроблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо прийняття рішень про відвернення та ліквідацію наслідків негативних процесів.

1.3. Об'єктами моніторингу ґрунтів є землі сільськогосподарського призначення (рілля, багаторічні насадження, сіножаті, пасовища, перелogi, землі тимчасової консервації).

1.4. Моніторинг ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення проводиться відповідно до загальнодержавної та регіональних програм моніторингу ґрунтів.

1.5. Створення і функціонування системи моніторингу ґрунтів базуються на принципах:

- узгодженості нормативно-правового, організаційно-методичного та метрологічного забезпечення проведення спостережень, аналітичних досліджень та опрацювання даних, використання єдиних засобів інформаційного та програмного забезпечення, єдиної системи класифікації та кодування адміністративно-географічної, ґрунтової і еколого-агрохімічної інформації;

- науково обґрунтованого узгодження пропозицій щодо розроблення та впровадження програм із збереження, відтворення та охорони родючості ґрунтів;

- використання даних дистанційного зондування, сучасних геоінформаційних технологій для геокодування в міжнародній системі координат з метою інтеграції, узагальнення та комплексного аналізу еколого-агрохімічної інформації;

- наукового обґрунтування рекомендацій щодо прийняття рішень про відвернення та ліквідацію наслідків негативних процесів;

- інформаційної взаємодії між суб'єктами державної системи моніторингу земель;

- єдиного методичного керівництва.

2. Основна мета та завдання моніторингу ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення

2.1. Моніторинг ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення проводиться з метою своєчасного виявлення змін стану ґрунтів, їх оцінки, відвернення наслідків негативних процесів, розроблення науково обґрунтованих систем землеробства і агротехнологій.

2.2. Моніторинг ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення передбачає виконання таких завдань:

- проведення спостережень, збір, аналіз і опрацювання інформації щодо якісного стану ґрунтів (розвиток ґрунтової ерозії, стан структури ґрунту, підкислення, засолення, солонцюватість, заболочення ґрунтів, динаміка вмісту гумусу і елементів живлення), забруднення ґрунтів важкими металами, радіонуклідами, залишковими кількостями пестицидів та іншими токсичними речовинами;

- здійснення комплексного аналізу агроекологічної ситуації на землях сільськогосподарського призначення, оцінки та прогнозу можливих змін стану родючості ґрунтів з урахуванням природних і антропогенних факторів, еколого-меліоративного стану зрошуваних і осушуваних земель;

- розроблення і впровадження науково обґрунтованих рекомендацій щодо прийняття рішень про відвернення та ліквідацію наслідків негативних процесів та заходів щодо забезпечення відтворення родючості ґрунтів;

- визначення зон виробництва сільськогосподарської продукції для виготовлення продуктів для дитячого та дієтичного харчування;

- створення та ведення інформаційних банків даних про стан ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення та інформаційно-аналітичної системи для розроблення заходів у сфері охорони родючості ґрунтів;

- надання (на договірній основі) землевласникам, землекористувачам та суб'єктам оціночної діяльності у сфері оцінки земель інформації про сучасний стан ґрунтів;

- участь у здійсненні природно-сільськогосподарського, еколого-економічного, протиерозійного та інших видів районування (зонування) земель;

підготовка та видання щорічної (періодичної) доповіді про стан ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення.

2.3. Моніторинг ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення проводить Міністерство аграрної політики України у взаємодії з іншими виконавцями: Міністерством охорони навколишнього природного середовища України, Держкомземом України, Держводгоспом України та науково-дослідними установами УААН землеохоронного профілю.

2.4. Залежно від територіального поширення та завдань здійснюються національний, регіональний і локальний моніторинги ґрунтів:

національний - охоплює землі сільськогосподарського призначення в Україні;

регіональний - охоплює землі сільськогосподарського призначення в межах фізико-географічних і адміністративних одиниць, великих масивів зрошення та осушення;

локальний - проводиться на території окремих землеволодінь та землекористувань.

3. Порядок проведення моніторингу ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення

3.1. Моніторинг ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення здійснюється шляхом:

аналізу та узагальнення архівного (базового) фонду даних;

ґрунтово-агрохімічного та еколого-меліоративного (суцільних і вибірових) обстежень ґрунтів, агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення;

функціонування мережі стаціонарних ділянок та польових дослідів, на яких ведуться спеціальний, кризовий та науковий моніторинг ґрунтів і забезпечуються комплексні дослідження, контроль за властивостями ґрунтів, розроблення прогностичних моделей та ґрунтозахисних технологій;

використання даних дистанційного зондування та глобальної системи визначення місцезнаходження досліджуваних ділянок.

3.2. Агрохімічна паспортизація орних земель проводиться раз у 5 років, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень - через кожні 5-10 років, а також на бажання землевласника, землекористувача, при зміні власника земель сільськогосподарського призначення.

3.3. Дані агрохімічної паспортизації земельних ділянок надаються у вигляді агрохімічного паспорту, форму та порядок ведення якого встановлює Міністерство аграрної політики України.

3.4. Проведення моніторингу ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення здійснюється в такому порядку:

проведення ґрунтово-агрохімічного обстеження та агрохімічної паспортизації земельних ділянок;

проведення вибірових еколого-меліоративних обстежень ґрунтів на зрошуваних і осушуваних землях;

проведення комплексних та спеціальних спостережень на стаціонарних контрольних ділянках за станом ґрунтів з метою вивчення процесів трансформації та міграції біогенних і хімічних речовин у ґрунтах, а також розроблення прогностичних моделей;

ведення польових дослідів, на яких забезпечуються комплексні дослідження властивостей ґрунтів, їх родючості (з урахуванням кількості та якості рослинницької продукції), ефективності застосування мінеральних добрив, хімічних меліорантів та інших агрохімікатів, а також розробляються ґрунтозахисні технології;

створення та ведення інформаційних банків даних про стан ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення та інформаційно-аналітичної системи для розроблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо прийняття рішень про відвернення та ліквідацію наслідків негативних процесів, планування ґрунтозахисних та інших заходів у сфері охорони родючості ґрунтів;

проведення комплексного аналізу та оцінки змін якісного стану ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення;

виявлення негативних явищ і кризових територій, обґрунтування, планування заходів щодо їх усунення та підвищення родючості ґрунтів;

підготовка доповіді про стан ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення.

3.5. Результати моніторингу ґрунтів та агрохімічної

паспортизації земель сільськогосподарського призначення використовуються в процесі регулювання правових основ земельних відносин, при проведенні економічної та грошової (нормативної та експертної) оцінки земель, визначенні розмірів плати за землю, плануванні заходів щодо відтворення родючості ґрунтів та підвищення урожайності сільськогосподарських культур, коригуванні агротехнологій, проведенні еколого-агрохімічного районування (зонування) території, визначенні зон виробництва сільськогосподарської продукції для виготовлення продуктів для дитячого та дієтичного харчування, розробленні рекомендацій щодо раціонального та екологічно безпечного застосування агрохімікатів.

4. Виконавці моніторингу ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення та їхні повноваження

4.1. Система моніторингу ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення базується на використанні існуючих організаційних структур суб'єктів системи моніторингу і функціонує на основі єдиного організаційного, нормативного, науково-методичного, метрологічного та інформаційно-аналітичного забезпечення.

4.2. До складу виконавців моніторингу ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення відповідно до визначених завдань належать:

Міністерство аграрної політики України, Міністерство охорони навколишнього природного середовища України, Держкомзем України, Держводгосп України та УААН.

4.3. Комплекс робіт щодо організації та проведення моніторингу ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення здійснюється на основі програм моніторингу ґрунтів, які розробляються і затверджуються згідно з чинним законодавством.

4.4. Центрдержродючість здійснює: науково-методичне керівництво веденням моніторингу ґрунтів разом з Національним науковим центром "Інститут ґрунтознавства та агрохімії ім. О.Н.Соколовського", науковим центром "Агроекологія", Інститутом землеустрою Держкомзему України, Інститутом гідротехніки і меліорації УААН та іншими науково-дослідними установами УААН землеохоронного профілю;

організацію та контроль проведення державними проектно-технологічними центрами охорони родючості ґрунтів і якості продукції Автономної Республіки Крим і областей (регіональні центри "Облдержродючість") ґрунтово-агрохімічного обстеження ґрунтів (суцільного і вибіркового), агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення;

створення та ведення національного інформаційного банку даних про стан ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення та єдиної інформаційно-аналітичної системи "Родючість ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення України". Система розробляється за участю науково-дослідних установ УААН землеохоронного профілю і призначена для розроблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо прийняття рішень про відвернення та ліквідацію наслідків негативних процесів шляхом інтеграції, узагальнення та комплексного аналізу даних засобами уніфікованої технології створення і ведення розподілених баз даних, картографування еколого-агрохімічної інформації з використанням географічних інформаційних систем;

підготовку та видання щорічної (періодичної) доповіді про стан ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення.

4.5. Регіональні центри "Облдержродючість" при проведенні моніторингу ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення здійснюють:

польові та аналітичні дослідження, збір та опрацювання даних щодо ґрунтово-агрохімічного обстеження земель, агрохімічної паспортизації земельних ділянок; моніторингу ґрунтів мережі стаціонарних контрольних ділянок;

наукові польові дослідження з вивчення властивостей ґрунтів, їх родючості, ефективності агро меліоративних заходів щодо зниження радіоактивного забруднення ґрунтів і продукції рослинництва, застосування мінеральних добрив, хімічних меліорантів та інших агрохімікатів, розроблення ґрунтозахисних технологій;

систематичний контроль за якісним станом ґрунтів та розроблення проектно-технологічної документації щодо відновлення родючості ґрунтів;

створення регіональних інформаційних банків даних якісного стану ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення та інформаційних систем, за допомогою яких проводиться збір, аналіз матеріалів моніторингу, розроблення регіональних програм охорони родючості ґрунтів з метою розроблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо прийняття рішень про запобігання негативним процесам, визначення кризових територій для планування ґрунтозахисних та інших заходів у сфері охорони родючості ґрунтів; узагальнення та подання Центрдержродючості інформації, отриманої при проведенні моніторингу ґрунтів; надання на договірній основі інформаційно-консультативних послуг землекористувачам, землевласникам та суб'єктам оціночної діяльності у сфері оцінки земель інформації про сучасний стан ґрунтів.

5. Взаємовідносини між виконавцями моніторингу ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення

5.1. Організаційна взаємодія виконавців моніторингу ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення на всіх рівнях здійснюється на основі: актив чинного законодавства; угод, укладених між усіма виконавцями моніторингу, про спільну діяльність у галузі охорони земель.

5.2. Взаємовідносини виконавців моніторингу ґрунтівуються на: взаємній інформаційній підтримці рішень у галузі охорони та відтворення родючості ґрунтів і раціонального використання земель сільськогосподарського призначення; відповідальності за повноту, своєчасність і достовірність наданої інформації згідно з угодами про спільну діяльність; інформаційному обміні для інтеграції та узагальненні інформації про стан родючості ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення згідно з угодами про спільну діяльність.

6. Фінансування заходів з моніторингу ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення

6.1. Фінансування заходів з моніторингу ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення проводиться за рахунок державного та місцевих бюджетів з видатків на фінансування заходів з охорони земель, їх докорінного поліпшення і відновлення родючості ґрунтів, а також інших джерел.

6.2. Фінансування заходів з агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення проводиться за рахунок державного бюджету з видатків, передбачених на їх фінансування, за рахунок землевласників, землекористувачів та інших джерел фінансування.

6.3. Агрохімічні обстеження земель, що проводяться регіональними центрами "Облдержродючість" на замовлення землевласників, землекористувачів, а також надання консалтингових послуг суб'єктам оціночної діяльності у сфері оцінки земель фінансуються замовниками.

Начальник Департаменту ринків
продукції рослинництва та розвитку
насіництва

О.М.Лаврик